

РЕАЛИЗИРАНЕ НА ИНТЕГРИРАНО ОБРАЗОВАТЕЛНО СЪДЪРЖАНИЕ В ДЕТСКАТА
ГРАДИНА

Доц. д-р Антон Стойков

Тракийски университет, Педагогически факултет,
България, Стара Загора 6010, ул. Армейска 9,
stoykov70@abv.bg

ASSOCIATED WITH IMPLEMENTATION OF INTEGRATED LEARNING CONTENT AS
PART THE KINDERGARTEN PEDAGOGICAL INTERACTION

Stoykov Anton Penchev,

Associate Professor, PhD

Trakia University Stara Zagora, Bulgaria

E-mail: stoykov70@abv.bg

Abstract

This article is an attempt to analyze the problem associated with implementation of integrated learning content as part the kindergarten pedagogical interaction. Theoretically analyzed are the main aspects related to planning, integration and implementation of learning content from various academic fields. An attempt has been made to bring out the positive but also the negative trends in the overall development of the child's personality related to inclusion of integrated learning content in the process of education and upbringing. Presented are data from a survey conducted among practicing kindergarten teachers asking their opinion on the implementation of integrated learning content within the pedagogical interaction with children.

Key words: *integrated learning, kindergarten pedagogical interaction, development, education.*

В днешно време се наблюдават динамични промени в системата на предучилищното образование по посока на предявяването на качествено нови изисквания към детето от предучилищна възраст като развиваща се личност и повишаването на интереса към пълноценното развитие на потенциалните му възможности и способности. Тези промени са тясно свързани с новите социални очаквания на обществото спрямо ролята на предучилищните институции в тези процеси.

На различните етапи от развитието на педагогиката като наука към разработването на проблемите на интеграцията в образованието се обръщат учени и мислители като Я. Коменски, Ж.Ж. Русо, Й. Песталоци и др.

При търсенето на подходящите принципи, методи, форми и подходи за повишаването на ефективността на възпитателно-образователния процес с особена актуалност и значимост се откроява проблемът за интегрирането на образователно съдържание, предназначено за децата от предучилищна възраст. То не трябва да бъде голямо по обем, но трябва да бъде многостранно. Това изискване може да бъде спазено, ако при структурирането на образователното съдържание, насочено към развитието на децата, бъдат обхванати многочислените аспекти на даден процес или явление, обогатяващи и развиващи личният им познавателен опит.

В този смисъл в детската градина могат да бъдат интегрирани познания от различни образователни направления, сред които: запознаване с околния свят и развитие на речта; запознаване с околната действителност и възприемане на произведения на художествената литература; формиране на естественонаучни представи и възприемане на художествена литература; формиране на екологична култура и музикално развитие; изобразителна дейност, художествена литература и музикално развитие; формиране на елементарни математически представи и конструктивна дейност; формиране на елементарни математически представи и

художествена дейност; формиране на елементарни математически представи и запознаване с българската култура; усвояване на валеологически знания и физическо развитие и много други.

Посочените, както и други направления предполагат интеграция на образователното съдържание с цел ефективното разрешаване на задачите на умственото, художествено-творческото и социално-личностното развитие на децата. В Тайван например не съществуват стандартизирани научни учебни планове, достъпни за възпитателите в детските градини. Вместо това те могат да проектират основани върху дадена тема или върху дадена дейност образователни единици, съдържащи и интегриращи понятия и идеи от различни научни дисциплини. Учителят и децата могат да отделят цяла седмица на единицата за изучаване, чрез която децата развиват навици и знания за езика, изкуствата или науката.

В. Гюрова посочва, че „първите седем години са години на предучилищно образование и са най-интензивното и сензитивно време за човешко социално присъствие, затова и образователните полета на направленията са подчинени на интегративната функция на „картината на света“.

А. Теремов счита, че като системно явление интеграцията на образователното съдържание притежава сложна структура-вътрешна връзка между нейните елементи: организационни и информационни материали, средства и методи за обучение, предметна и ценностно-смислова дейност на субектите на образователния процес и др.

Като принцип за развитието на педагогическата теория и практика на предучилищното образование интеграцията на образователното съдържание включва обединение на образователни направления в цялостния образователен процес, гарантиращо достигането на по-високи резултати в детското развитие.

Като основа за естествено-научната интеграция се явяват категории от различен характер-живо, неживо, причина, следствие, време, пространство. В основата на художествено-естетическата интеграция стоят образите, създавани от децата в разнообразните видове художествено-творческа дейност.

О. Скоролупова и Н. Федина отбелязват, че „под интеграция на съдържанието на предучилищното образование се разбира процеса на взаимно свързване, взаимно проникване и взаимодействие между отделните образователни области, обезпечаващи цялостността на образователния процес.

Включването на интегрирано образователно съдържание в образователния процес в детската градина подпомага по-бързото натрупване на базови представи и на задълбочени знания а също така съдейства за адекватното възприемане на многообразната картина на света.

Във връзка с реализирането на интегрирано образователно съдържание в детската градина Л. Трубайчук посочва четири системообразуващи фактора:

1. Основен системообразуващ фактор-определените от държавния образователен стандарт образователни направления. Стандартът в нашата страна включва седем образователни направления. Синтезът между тези образователни направления реализира качествено и количествено изменение при развитието на свойствата и на качествата на личността на детето. При това е нужно да се разбира, че на образователните направления придава цялостност не толкова тяхното обединяване, колкото проникването на една или на няколко области една в друга;
2. Интеграция на образователните направления върху основата на календарно тематично планиране, определящо логико-съдържателната основа на цялостния образователен процес;
3. Синтез на основните видове детска дейност-трудова, познавателно-изследователска, художествено-творческа, комуникативна, двигателна и др.
4. Формиране на интегративни качества на личността, предвидени в държавните изисквания в качеството на краен резултат от усвояването на основните образователни програми. /При

планирането и реализирането на педагогически ситуации с включено интегрирано образователно съдържание педагогът е длъжен да се съобразява със следните условия:

- задължително да отчита образователното съдържание по отделните образователни направления, включено в съответната програмна система, по която работи детската градина;
- в педагогическата ситуация с интегрирано образователно съдържание се обединяват знания от различни образователни направления, поради което е нужно да се определи коректно нейната главна цел;
- при разработването на педагогическата ситуация с интегрирано образователно съдържание да се изведе главното и да се включат знания от различни образователни направления, способстващи усвояването на основното познавателно съдържание.
- при планирането да се прецизират методите и похватите за бучение, които ще бъдат използвани а също така следва да се отчита и натоварването на децата при изпълнението от тяхна страна на различните видове дейности.

Съдържателните компоненти на интегрираното образователно съдържание, включено в конкретната педагогическа ситуация са във взаимна връзка и зависимост. По-задълбоченият анализ на връзката между тях дава основание да се твърди, че те могат да бъдат отношения на равенство и отношения на неравенство. Неравенството може да се изразява чрез различна степен на подчиненост на едни компоненти на други. От гледна точка на отношенията между компонентите на интегрираното образователно съдържание могат да се изведат следните варианти или способности за интеграция:

1. Съподчинение. Този способ за интеграция предполага подчиняване на един, спомагателен компонент на друг-главен компонент. В такава педагогическа ситуация съществува едно основно интегративно ядро, в което се съдържа общо за всички компоненти съдържание. В този случай образователните и възпитателните задачи се разрешават чрез съчетаването на всички компоненти, като вспомагателните са насочени към разрешаването на относително самостоятелни цели и задачи.
2. Обединение. В този случай всички компоненти от образователното съдържание са обединени от обща тема, но липсва връзка между тях по отношение на дейността на децата, включена във всеки. Обикновено се реализират един след друг без да носят приоритетно значение.
3. Проникване. При този способ за интеграция на образователно съдържание се наблюдава силно взаимно проникване между компонентите на образователното съдържание, като границите между тях са трудно доловими и поради това се образува еднородно съдържание.
4. Транслация. Интегрирането на образователно съдържание в случая предполага главния компонент да се реализира чрез средствата на вспомагателните. Наблюдава се тясно взаимно проникване между компонентите на съдържанието.
5. Интегритет. Съществува едно интегративно ядро, общо за всички компоненти. Най-често то включва художествен образ или представа за нещо. Всички компоненти на образователното съдържание са в равноправни отношения. Самото образователно съдържание включва относително самостоятелни части, решаващи собствени образователни задачи.

С. Козлова и Т. Куликова извеждат следните положителни страни на педагогическите ситуации с включено интегрирано образователно съдържание:

1. Компактност и лаконичност;
2. Логическа взаимоотношеност, взаимосвързаност на съдържанието на интегрираната област на всеки етап;
3. По-голяма информационна наситеност на учебното съдържание;

6. Действително обединяване на знанията от различни образователни направления за дадения обект или явление;

7. Усвояване на образователното съдържание за по-кратко време;

При децата в по-голяма степен се формират общоучебни умения и навици, както и рационални умения за учене.

Като главни недостатъци същите автори посочват:

1. Главната цел в организираната учебна дейност върху основата на интегративния подход е много трудна за определяне;

2. Могат да бъдат интегрирани ограничен брой образователни области;

3. Наличие на определени трудности при представянето на интегрираното образователно съдържание пред деца от предучилищна възраст.

С цел проучване на мнението на действащи педагози от детските градини относно реализирането на интегрирано образователно съдържание беше проведено анкетно проучване. В проучването се включиха 42 педагози от детски градини на територията на градовете Стара Загора и Казанлък с различен педагогически стаж. Анкетата включва въпроса „Нуждае ли се практиката на предучилищното образование от разработването и от внедряването на интегрирано образователно съдържание в педагогическото взаимодействие?“ От респондентите се изисква да отбележат един от следните отговори, отразяващ мнението им относно реализирането на интегрирано образователно съдържание при педагогическото взаимодействие в детската градина:

- Да, нуждае се;

- Нуждае се в значителна степен;

- Включването на интегрирано образователно съдържание е желателно, но не е задължително;

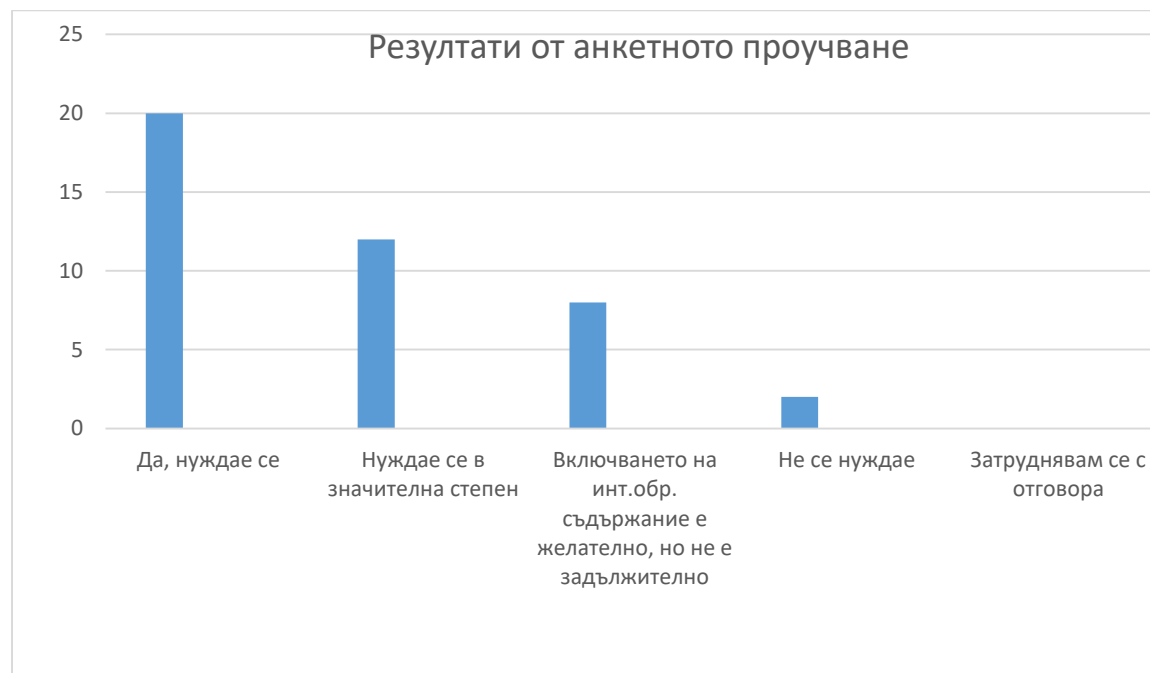
- Не се нуждае;

- Затруднявам се с отговора.

Получените резултати са отразени на диаграмата по-долу:

Диаграма 1

Резултати от анкетното проучване на мнението на учителите относно включването на интегрирано образователно съдържание

От данните, представени на диаграмата е видно, че по-голямата част от анкетираните учители (47%) считат, че педагогическата практика на предучилищното образование се нуждае от включване на интегрирано образователно съдържание в рамките на педагогическото взаимодействие. Следва да се отбележи, че преобладаващата част от тях са с повече от десет години педагогически стаж и може да се твърди, че мнението, което изразяват е силно повлияно от техния педагогически опит.

На мнение, че практиката на предучилищното образование се нуждае от реализиране на интегрирано образователно образование в значителна степен са 28 % от анкетираните учители. В случая отговорите им предполагат не чак толкова високо ниво на категоричност, предполагащо, че те често включват интегрирано образователно съдържание в педагогическата си практика, но имат известни колебания относно педагогическата му целесъобразност.

Включването на интегрирано образователно съдържание е желателно но не е задължително според 19 % от анкетираните. Може да се предположи, че поради определени причини тези учители изпитват неувереност при реализирането на интегрирано образователно съдържание. Възможна причина е и липсата на съответната теоретична подготовка.

На мнение, че педагогическата практика не се нуждае от включване на интегрирано образователно съдържание са 4 % от анкетираните. Ниският процент учители, отбелязали този отговор е доказателство за нуждата от реализиране на интегрирано образователно съдържание и за оценяването от страна на учителите на положителните тенденции в детското развитие, свързани с това.

В днешно време е доказано убедително в науки като психология, физиология и педагогика, че интеграцията, в това число и на образователно съдържание е необходима при реализиране на процесите на образование и на възпитание в предучилищна възраст. Децата от тази възраст са способни да възприемат по-пълно цялостната картина на света единствено чрез хармоничното интегриране на образователни направления, както и на различните видове детски дейности. Неестественото разделение на предметни области в предучилищна възраст до голяма степен противоречи на принципа за природосъобразност и възпрепятства детето при възприемането на околната действителност.

Реализирането на интегрирано образователно съдържание в педагогическия процес в детската градина е свързано и с усъвършенстването на образователния процес по посока на интегрирането на образователните направления като цялостна форма на организация му. Принципът за интеграция все още може да се приема като иновационен за практиката на предучилищното възпитание и образование и изисква от предучилищните образователни институции да преустройват образователната си дейност върху основата на синтеза, на обединяването на образователните направления. Това от своя страна предполага получаването на единен цялостен образователен продукт, чрез който се обезпечава цялостното формиране на личността на детето и се осигурява пълноценното му включване в социума.

Литература:

1. Гюрова, В. (2020) Приоритети на предучилищното образование – тенденции и предизвикателства. Сп. Педагогика, Volume 92, Number 1.
2. Козлова С.А., Куликова Т.А. (2000) Дошкольная педагогика. - М.: НОРМА, 2000.-345с.
3. Скоролупова, О., Н. Федина (2010) О комплексно-тематическом принципе построения образовательного процесса в дошкольном образовании». Журнал «Дошкольное воспитание» №5, стр.40.
4. Теремов, А.В (2007) Интеграция содержания образования как условие целостности образовательного пространства личности школьника. Журнал „Преподаватель XXI век“, Бр.1.

5. По Л. Алибаева. (2022) The concept of the principle of integration in the construction of the educational process. Society and innovations. Special Issue – 02 (2022) / ISSN 2181-1415
6. Yi-Chun Chen, Hsin-Kai Wu & Ching-Ting Hsin (2022): Science teaching in kindergartens: factors associated with teachers' self-efficacy and outcome expectations for integrating science into teaching, International Journal of Science Education.